

מאמרי אדמו"ר הזקן

— אתהלך — לאזניא —

עם ביאורי

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ

ד"ה "אז ירננו"

פרשת כי תצא

תשפ"ה

לומדים יקרים,

השבוע מתפרסם השיעור על ד"ה "אז ירננו", מתוך הספר 'אתהלך - לאזניא'. כרגיל, במקביל לשיעורים החדשים אנו מפרסמים את ביאור הרב ללקוטי תורה על פרשת השבוע.

תוכן העניינים

עצי סרק ועצי פרי 2

דומם, צומח חי ומדבר כלולים זה מזה 5

המלאכים הם כבחינת העצים 7

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת אחי האהוב ינון פליישמן, שנפל במלחמה

הגיליון מוקדש לעילוי נשמת

מורנו ורבנו הגדול אשר מימיו אנו שותים

הרב עדין בן אברהם משה אבן ישראל (שטיינזלץ) זצ"ל

להקדשת החוברות לעילוי נשמת יקיריכם התקשרו: 052-886-8823

"אז ירננו כל עצי היער". הנה יש הפרש באילנות: יש עץ עושה פרי, כגון תפוחים וכל מיני מתיקה ותענוג, ויש אילן סרק שלא יגדל ויצמח שום פרי כמו עצי היער.

עצי סרק ועצי פרי

"אז ירננו כל עצי היער" (תהילים צו, יב). הנה יש הפרש באילנות: יש עץ עושה פרי, כגון תפוחים וכל מיני מתיקה ותענוג. יש כאן חלוקה בין עץ שעושה פרי לבין עץ שאינו עושה פרי: יש עץ שהוא עושה פרי, כמו למשל עץ של תפוחים, וכמוהו גם כל שאר עצי הפירות השונים, שמהם צומחים דברים שהם מיני מתיקה ותענוג, כל אחד לפי עניינו ודרכו.

ויש אילן סרק שלא יגדל ויצמח שום פרי, כמו עצי היער, הצד השני הוא שיש עצים שלא מצמיחים פירות. מבחינה בוטנית, אלו מעט מאוד עצים, מכיוון שלרוב העצים יש פירות. אנחנו קוראים לעצים שאנחנו לא אוכלים את פירותיהם 'עצי סרק', ומבחינתו הפירות שלהם הם כמו העצים עצמם, אבל למעשה יש רק מעט מאוד עצים שבכלל לא מצמיחים פירות. אגב, יש בהקשר הזה עוד כל מיני סוגים של עצים: יש עצים שנקראים 'חשופי זרע', מכיוון שהם מגדלים את הפרי שלהם בלי שיש להם לפני כן פרח, או שאלו פרחים לא מושלמים, ויש גם עצים שמגדלים 'פירות מדומים'. 'פרי מדומה', כמו למשל התפוח, הוא פרי שאיננו גדל מעלי השחלה – כמו רוב הפירות, אלא מחלקים אחרים של הפרח, כמו למשל עלי המצעית. בכל אופן, יש עצים שהם דו-ביתיים, כלומר שיש להם עצי זכר ועצי נקבה, ולמשל חרוב זכר הוא אילן סרוק

גמור מפני שאמנם הוא מצמיח פרחים אבל הוא איננו מצמיח שום פרי.

אגב, גם בעצי תמר יש חלוקה בין עצי זכר לעצי נקבה. פעם שאלו אותי האם צריך לקחת דווקא לולב זכר או דווקא לולב נקבה. אחת הבעיות היא שהם נראים אותו דבר, ולכן בשביל להבדיל ביניהם היה צריך חותמת עם הכשר שזה לולב כזה וזה לולב כזה. אבל החלטתי שלא לפרסם את התשובה הזו בכתב, שמא יעלו את המחיר של הלולים בעקבות כך. אפילו לא רציתי שאנשים ידעו שיש שאלה כזאת, מכיוון שרוב האנשים לא יודעים שיש חלוקה כזאת. למעשה, זה היה כשהייתי פעם אחת באיזה קיבוץ בעמק הירדן לפני סוכות, והם הציעו לקטוף עבורי לולב טוב, ואני לא סירבתי. ולפני שהם עלו לעץ הם שאלו אותי אם אני רוצה מעץ זכר או מעץ נקבה – וזאת פעם ראשונה ששאלו אותי דבר כזה. כאמור, רוב אנשים לא יודעים שיש בכלל דבר כזה; ואמנם לגבי חיות קל להבחין בין זכר לנקבה, אבל עצים זה קצת יותר מסובך – אבל הוא ידע בדיוק איפה הזכרים ואיפה הנקבות. למעשה, לקרוא לעץ מסוים זכר ולעץ אחר נקבה זה לא אותו מובן כמו אצל בעלי החיים, מכיוון שבאילנות לאחד יש ליבה ולאחר לו, ואין סיבה ממשית לקרוא לזה כך ולזה כך.

מה רציתי להגיד זה שלגבי תמרים יש שאלה מה נחשב מובחר. להבדיל, יש שאלה דומה גם לגבי שופר: האם תוקעים בשופר של זכר או בשופר של נקבה?

להיות, כי עיקר האילן היא בחינת צומח לבד, שמן כח הצומח שבאילן הכללי שבארץ יומשך כח הצומח פרטי, והוא האילן כדמיון צמיחת השערות. אך כל אחד מדומם, צומח, חי מדבר כלול מארבעתן.

(בראשית א,יא), כלומר הארץ יוצרת את האילנות, ולכן אדמו"ר הזקן אומר כאן שכוח היצירה של האילנות נמצא בארץ. זה אמנם לא מזוכר כאן, אבל במקומות אחרים אדמו"ר הזקן מאריך לדבר על כך שכדי להצמיח צמח צריך לזרוע זרע לשתול שתיל, מפני שכוח הצמיחה לבדו לא מצמיח פירות. כלומר למרות ש-"תדשא הארץ", עדיין הארץ לא יכולה לעשות את זה מכוח עצמה. מצד מסוים זהו עניין של אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא: אני צריך קודם כל להכניס משהו אל תוך האדמה, שזהו העניין של אתערותא דלתתא, ועל ידי זה היא תוכל להצמיח ביתר שאת וביתר עוז עץ שלם – וזהו העניין של אתערותא דלעילא. אם כן, כוח הצמיחה בעצם כבר נמצא באדמה, אלא שצריך את הזרע כדי לעורר אותו.

לעניינו, לכל אילן יש את כוח הצמיחה שבארץ, אלא שבכל אילן זהו כוח צמיחה פרטי, ואילו בארץ יש כוח צמיחה כללי – שלזה קורא אדמו"ר הזקן 'האילן הכללי', והוא למעשה האילן שבארץ. האילן הפרטי צומח מהכוח של האילן הכללי מכיוון שהוא למעשה פרט בתוך האילן הכללי. לארץ יש בעצם מעין 'אילניות', וממנה צומח האילן.

והוא האילן כדמיון צמיחת השערות. מה הכוונה בדמיון לצמיחת השערות? הגוף מצמיח שערות, וזאת אומרת שיש כוח כללי שמצמיח שערות, והוא בא לידי

אמנם לא לכל הנקבות יש קרניים, אבל לרובן יש. בכל אופן, כתוב שמצווה מן המובחר לקחת שופר של זכר; מדוע? לא בהכרח מפני שהזכרים יותר חשובים – אולי כן, אבל אני לא בטוח; אלא מפני שזה קשור לעקידת יצחק, שם דווקא היה זכר. אז אמנם לגבי שופר כתוב שעדיף לתקוע בשל זכר, אבל על לולבים לא כתוב, והיו יכולים חלילה להתחיל לעשות כל מיני הכשרים.

בכל אופן, אני חושב שגם אם יש אצל חז"ל איזושהי הבחנה בין המינים בנוגע לאילנות, הרי שההבדל המרכזי הוא בין עץ שעושה פרי לעץ שאיננו עושה פרי – ואולי יהיה עדיף לקחת לולב של עץ שעושה פרי. זוהי בעצם החלוקה שאדמו"ר הזקן מדבר עליה כאן: איזה עץ עושה פרי ואיזה לא, ואני חושב שלעץ שעושה פרי יש מעלה. זה נכון שלפעמים צריך את שני סוגי העצים כדי להצמיח את הפירות, אבל בסופו של דבר יש עץ שעושה פירות ויש עץ שלא. אגב, יכולה להיות שאלה מעניינת כיצד צריך לעשות את המיון בנוגע לבני אדם, אבל כנראה שכאן זה כבר יהיה תלוי בדברים אחרים: אולי אם האדם יושב ולומד תורה או לא. נעבור כעת להמשך המאמר. להיות כי עיקר האילן היא בחינת צומח לבד. אילן הוא בעצם דבר שצומח וזה העיקר שלו. שמן כח הצומח שבאילן הכללי שבארץ יומשך כח הצומח פרטי. בפרשת בראשית יש פסוק שאומר "תדשא הארץ דשא"

יש לו עצבים. מעבר לכך יש גם את כוח הדיבור, שבמידה מסוימת זהו הכוח השכלי שמאפשר את יכולת הדיבור.

כאמור, גם בתוך המדבר אפשר למצוא שיש דומם, ולראות שיש בתוכו חלקים גדולים שהם צומח. באבות דרבי נתן מדובר על כך שהקב"ה "יצר באדם כל מה שברא בעולמו" (אבות דברי נתן, פרק לא), למשל: "ברא חורשים בעולם וברא חורשים באדם – זה שערות של אדם", כלומר השערות הן היער של האדם. באותו אופן יש חי בעולם וחי באדם, מדבר בעולם ומדבר בעולם. מצד אחד אפשר להגיד בדקות שבאמת יש בכל דבר בעולם מעין הדברים הללו, אלא שהדברים שהם מעין הם לא גלויים.

אפשר לקחת בתור דוגמה את הדומם, צומח חי ומדבר שיש בצמח. זה ברור שיש חלקים מסוימים בצמח שאחרי זמן מסוים הם הופכים להיות דוממים: הם לא זזים, לא גדלים ונשארים יציבים. לפעמים זו הקליפה ולפעמים אלו חלקים אחרים. בנוסף לכך, מכיוון שהדומם לא הולך וצומח, הוא עלול דווקא ללכת ולהתפרק. אפשר לראות שיש עצים שגדלים לרוחב, ויש עצים שגדלים לגובה – כמו למשל עץ התמר, ואצלם אפשר ממש לראות את הדבר הזה. כתוב בגמרא שרבן גמליאל אמר ש-"עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת" (שבת לב), כלומר שהאדמה תוציא עוגות ובגדים. היה לו שם איזשהו תלמיד שלגלג עליו ואמר לו ש"אין כל חדש תחת השמש" (קהלת א, ט) – אז לא יכול להיות שהארץ תשתנה לעתיד לבוא. אז רבן גמליאל לקח אותו

ביטוי בכך שכל שיערה צומחת לחוד. כך גם באילנות: יש כוח כללי שמצמיח את האילנות, אבל לכל אילן יש כוח פרטי ומסוים שמצמיח אותו. כלומר כמו ששיערה אחת בודדת גדלה מכוח היכולת של הגוף לגדל שערות, כך גם האילן גדל בגלל הכוח הצומח הכללי שיש בארץ.

דומם, צומח חי ומדבר כלולים זה מזה

אך כל אחד מדומם, צומח, חי מדבר כלול מארבעתן. זאת אומרת שכל אחת מארבע הדרגות הללו בנויה ומסודרת בתוכה באופן מסוים גם כן מארבע המדרגות הללו. כלומר בכל אחד מהיצורים ששייך לאחת המחלקות הללו יש שייכות גם למחלקות האחרות, אלא שהיא לא מופיעה באותה רמה וצורה של גילוי אלא היא מצויה בהסתר. למשל, גם אצל האדם יש חלקים דוממים – כמו למשל השיניים, שהם חלק יציב וקבוע כמו אבנים, מכיוון שאחרי שהשיניים גדלות הם לא ממשיכות להשתנות. באותו אופן, יש לא מעט חלקים בגוף שהם בבחינת צומח, במובן זה שהם גדלים.

מהי בעצם החלוקה בין ארבע הדרגות הללו? באופן כללי אפשר לומר שצומח הוא דבר שיש לו כוח צמיחה, כלומר הוא יכול לגדול ולהתרבות. לעומת זאת, ההגדרה של דומם היא של דבר שהוא נשאר כמות שהוא – הוא לא צומח, לא מתרבה ולא גדל. ומה ההבדל בין הצומח והחי? באופן פשוט, ההגדרה של חי היא של דבר שיש לו תנועה וחישה, כלומר יכולת לחוש דברים, או במילים אחרות –

לכן במקום אחד בארץ נגלה בהכח הצומח כללי המעולה שבארבעתן, שהוא בחינת מדבר שבצומח, עץ עושה פרי, תענוג ומתיקה. ובמקום שאין התגלות ההמשכה כל כך לא יצמח אלא אילן סרק, בחינת צומח שבצומח. כן כביכול למעלה, שארץ העליונה רוח פיו יתברך המצמיח כמה מיני השגות מוגבלות כדמיון האילנות:

מטפס. אפילו אם ניקח איזשהו פיתול של צמח מסוים וננסה להפוך אותו לכיוון אחר, אז הוא פשוט ימצא דרך להסתובב ולהתהפך חזרה. אפשר אמנם לקשור אותו בכוח, לעשות מימני שמאלי ומשמאלי ימני, אבל בסופו של דבר הוא יחזור למקורו. חוץ מזה, יש לצמחים הללו גם נוסחאות מתמטיות, כלומר כל פיתול בא במרחק מסוים מהפיתול הקודם, ויש לכך נוסחאות מתמטיות. כלומר רק בגודל מסוים של הצמח הוא כבר עושה פיתול שלם, וזה תלוי במרחב שיש לו, אם הוא צפוף וכן הלאה. אפשר למשל לראות צמחים שיש להם פיתולים של שלוש חמישיות – כמו שיש במוזיקה.

דבר מעניין נוסף זה שיש צמח שקוראים לו 'השיטה הביישנית': זה צמח שיש לו עלה, ומהעלה הזה יוצאים עוד כמה עלעלים, ואם מושכים עלעל אחד – אז גם כל השאר מתקפלים יחד איתו ונעלמים, מפני שהם כביכול נעלבו. מתברר שהעלים הללו מגיבים גם לחומצה, ואם שופכים חומצה על אחד העלעלים אז גם כל שאר העלים נפגעים. מדוע זה כך? מפני שאמנם זה נראה כמו כמה עלים נפרדים, אבל למעשה זה עלה אחד שמתחלק לכמה עלים קטנים. אגב, מבחינה בוטנית גם כל עלה של תמר הוא עלעל, מפני שכל ענף של תמר הוא כביכול ענף מדומה – באמת הוא עלה. הדברים

ואמר לו: "בא ואראך דוגמתן בעולם הזה", והוא הראה לו פטריות – שהן נראות כמו לחם עגול וקטן שפשוט צומח לו מהארץ. אז אולי לעתיד לבוא זה יהיה קצת יותר משוכלל, אבל יש משהו שהוא מעין זה שקיים כבר עכשיו. וכדי להראות לתלמיד היכן יש בגדים, הוא לקח אותו לדקל. זה אמנם תלוי בסוג המדויק של הדקל, אבל בהרבה דקלים אפשר ממש לראות שהענפים הישנים בנויים משתי וערב, והם נראים ממש כמו אריג דק ועדין – ומהבחינה הזו יש כאן בגד שלם שנברא, ואפשר לקחת אותו וללבוש אותו. הבאתי את זה בתור דוגמה לכך שיש חלקים בדקל שהם כבר לא צומחים יותר, אלא הוא עכשיו כמעט כמו מאובן, כמו השיניים שלנו. לעומת זאת, יש עצים וצמחים שיש להם איזשהו כוח של תזוזה ותנועה. אני לא מדבר על זה שהם זזים ברוח – זה דבר שקיים גם בבניינים – אלא על כך שיש להם תנועה עצמית. אפשר למשל לראות בצמחים מטפסים שהם הולכים וזזים להם.

רק בדרך אגב, תדעו שיש כל מיני דברים מופלאים בצמחים המטפסים, ולמשל יש מטפסים ימניים ומטפסים שמאליים. זאת אומרת שהם לא מטפסים סתם איך שהם רוצים, אלא יש כאלה שמטפסים עם כיוון השעון, ויש כאלה שמטפסים כנגד כיוון השעון – וזה תלוי בכל מין ומין של צמח

ואין עליו דין של 'קודש הילולים', וממילא הוא גם לא מהלל. דווקא העץ שעשה פרי הוא זה שמהלל.

מעין זה יש במשל יותם, שם אפשר לראות שהפרי של התאנה מדבר בשביל התאנה – "ותאמר להם התאנה החדלתי את מתקי ואת תנובתי הטובה" (שופטים ט,יא), וגם הפרי של הגפן מדבר בשביל עץ הגפן: "החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים" (שופטים ט,יג). אבל את רוב סוגי האטד, בקושי אפשר לאכול בדוחק. יש כמה סוגים מסוימים שכן אפשר, אבל גם יש כאלו שאי אפשר בכלל. יש גם כל מיני סוגים אחרים של פירות, כמו למשל בלוטים, שעדיף לתת אותם לבהמות. גם למשל הדודאים יש כל מיני סיפורים – גם אצל רחל ולאה, אבל גם יש כל מיני סיפורים של גויים. יש אפילו פרסומת על יד בית החולים שערי צדק שאומרת שמוכרים דודאים באיזה מקום. אגב, הסגולה או הכישוף שהיו עושים עם הדודאים קשורים דווקא לשורשים שלו ולא לחלקים האחרים שלו, וכך למשל השורש נחשב לסגולה לפרייה ורבייה – אבל זהו השורש ולא הפרי. מי מכם שינסה פעם יראה שלדודאים יש שורשים שהולכים ישר וחזק באדמה, ובכדי להוציא אותם דרושה עבודת חפירה גדולה ורצינית.

המלאכים הם כבחינת העצים

נחזור לענייננו. כן כביכול למעלה, שארץ העליונה רוח פיו יתברך המצמיח כמה מיני השגות מוגבלות כדמיון האילנות. יש את הארץ העליונה שהיא כבחינת השכינה,

הללו מראים שלצמחים יש גם איזושהי תחושה. אגב, היה גם מלומד גדול בהודו שהראה שגם יש איזושהי בחינה של ראייה או של קליטת אור בצמחים – והדברים הללו הם בהחלט בחינת החי שיש בצמחים, מפני שהם מראים שהן יכול לזוז ולהרגיש.

באיזה אופן יש את בחינת הדומם באדם? יש בהחלט חלקים שהם רק צומחים, כמו למשל השיער – שהוא דבר שאין לו תחושה, אבל הוא עדיין ממשיך כל הזמן לגדול. זה נכון שאם ימשכו לי בזקן אז זה יכאב לי, אבל זה לא מפני שהזקן עצמו מרגיש, אלא משום שהתחושה מגיע עד לשורשיו בהם הוא מחובר לסנטר שלי, ואז שם זה יכאב. מעבר לכך, בוודאי שיש חלקים שהם חיים באדם – יש להם תנועה ויכולת לחוש, ויש גם חלקים באדם שהם בבחינת מדבר.

לכן במקום אחד בארץ נגלה בהכח הצומח כללי המעולה שבארבעתן, שהוא בחינת מדבר שבצומח, שהוא עץ עושה פרי, שהוא תענוג ומתיקה. זאת אומרת שעל ידי זה שהעץ מצמיח פירות שיש בהם בחינה של תענוג ומתיקה, אז הוא כביכול הופך להיות עץ שמדבר. אם העץ רק גדל ולא נותן פירות אז הוא לא מדבר אלא הוא רק בבחינת צומח, אבל אם הוא נותן פירות בעלי משמעות – אז הוא כביכול מדבר. ובמקום שאין התגלות ההמשכה כל כך לא יצמח אלא אילן סרק, בחינת צומח שבצומח. יש ביטוי בתורה של "קודש הילולים לה'" (ויקרא יט,כד), והוא קשור דווקא לעץ שעושה פרי. על עץ סרק שאיננו עושה פירות לא חל דין עורלה

מלאכים דעולם העשייה נקראים 'עצי היער', שאין בהם הארת תענוג להתענג על ה' שלמעלה מהגבלת השגתם, אלא בחינת צומח לבד, להסתלק ברשפי אש תשוקתם למקורם. אבל בעולם הבריאה דאימא עילאה מאירה במוחין שלהם, יהיה בהם הארת התענוג והמתיקות ועריבות שלמעלה מהגבלת השגתם, והם נקראים 'עץ עושה פרי'.

התענוג והמתיקות ועריבות שלמעלה מהגבלת השגתם, והם נקראים 'עץ עושה פרי'. אם כן, המלאכים שהם מבחינת עשייה הם בבחינת עצי סרק, אלא שמעליהם יש מלאכים של עולם הבריאה, שהם מלאכים של פרי, והן מוגדרים כך מפני שיש להם השגה, שזוהי הבחינה של הארת הפרי. מדובר כאן דווקא על המלאכים של עולם הבריאה, מכיוון שאם עולם המעשה הוא עולם העשייה, עולם הבריאה הוא עולם המחשבה והשכל, הרי שעולם היצירה הוא עולם הרגש. מכיוון שכאן מדובר דווקא על יכולת ההשגה וההבנה, אדמו"ר הזקן מדבר על המלאכים של עולם הבריאה.

במקום אחר אדמו"ר הזקן מדבר על העניין של "טעם העץ כטעם הפרי", אלא שלפעמים יש גם מקרים שטעם הפרי הוא כטעם העץ, וכמו שהטעם של העץ הוא כשל קרש, ככה גם הפרי הוא בסך הכל חתיכת קרש והוא לא ממש שונה מהעץ. כאשר חושבים על פנימיות העניין, אפשר לשאול: ממה בעצם עשוי עץ? בסופו של דבר הוא בעצם סוג של קרש, וזה לא משנה אם מדובר כאן על עץ תפוח או על עץ אחר. ולמרות זאת, מצליח לצאת מהקרש הזה איזשהו פרי – שאין לו את אותו טעם כמו שיש לעץ. לפרי יש טעם של פרי, שהוא במדרגה אחרת מאשר המדרגה של העץ. כפי שהוזכר לעיל,

וזה קשור למה שכתוב "בדבר ה' שמיים נעשו וברוח פיו כל צבאם" (תהילים לג, ו). במובן הזה, דבר ה' שהוא השכינה הוא זה שממנו צומחים כל מיני דברים. כלומר כמו שעצים צומחים מן האדמה, כך יש יצורים שצומחים מהארץ העליונה.

מלאכים דעולם העשייה נקראים 'עצי היער', מדוע? שאין בהם הארת תענוג להתענג על ה' שלמעלה מהגבלת השגתם, אלא הם בחינת צומח לבד, רק בבחינת עצים. מה הכוונה? להסתלק ברשפי אש תשוקתם למקורם. כל מה שהמלאכים יכולים לעשות זה לרצות לעלות לקב"ה, אלא שהבעיה היא שאין להם השגה. לכן המלאכים הם בבחינת 'עצי היער': אין להם הבנה עמוקה, וכל מה שהם עושים זה רק לרצות לעלות, ולכן הם נחשבים לעצים שאינם עושים פרי. זהו אמנם לא בדיוק אותו העניין, אבל יש שיר שקשור לפסוקים של המשכן – "עצי שיטים עומדים", והעניין של עצי השיטים הללו הוא שהם למעשה המלאכים. זה גם קשור לפסוק "שרפים עומדים ממעל לו" (ישעיהו ו, ב). עצי השיטים הללו דווקא עומדים: הם מתנשאים כלפי מעלה, אבל אין להם אלא תשוקה – כמו שעץ שאיננו עושה פרי הוא איננו אלא גדל וצומח למעלה.

אבל בעולם הבריאה דאימא עילאה מאירה במוחין שלהם, יהיה בהם הארת

ולכן זה שאנחנו כן מצליחים לעשות את זה – זה פלא. באותו אופן, גם העץ מצליח לעשות משהו שהוא מעבר למה שהוא, הוא מצליח להתגלות באופן שלא מצוי בו באופן בסיסי.

אפשר ללמד בעלי חיים כל מיני סוגים של סימנים, ואפשר לדבר אליהם כמו שמדברים אל כלבים – אבל זוהי תקשורת רק מסוג מסוים. למשל, מבחינת עולם הפסיכולוגיה של הכלבים אי אפשר ללמד אותם להגיד 'לחם'. המילים של כל בעלי החיים כמו גם של הציפורים הן רק מילים של קריאה, וזוהי כל השפה שלהם. זאת אומרת שהם יודעים לומר אחד לשני 'בוא', 'לך', 'זוז', אבל הם לא יודעים להביע מילים כמו 'לחם', 'מים', 'חלב' וכן הלאה. מהבחינה הזו, היכולת שלנו לדבר ולתקשר היא קפיצה שאיננה קיימת אצל בעלי החיים. גם הקופים, עם כל כמה שהם מפותחים, אין להם את היכולת לבנות סמלים, וממילא אין להם גם את היכולת להביע את עצמם.

זה נכון שאפשר למשל ללמד תוכי להגיד מילים מסוימת, אבל עדיין התוכי הזה לא יודע מה הוא אומר. הוא רק יודע לחקות, אבל הוא לא יודע לדבר. היה פעם איזשהו עוף בר שהיה חי ליד מלון, והוא למד להשמיע קול של טלפון וכך לשגע את מי שנמצא שם. היו אנשים שהיו יושבים במלון, שומעים שיש טלפון ורצים להרים אותו – ומגלים שאין כלום; וכך קרה שוב פעם שנייה ופעם שלישית. בשלב מסוים הם הקשיבו יותר טוב לקול, והם ראו שיושבת לה שם הציפור הזו והיא עושה קולות של טלפון לשם שעשוע וכדי

הבחינה הזו היא הבחינה של המדבר, מכיוון שהיכולת של העץ להוציא פרי שהוא בעצם לא כמו הגוף שלו, לא כמו הגזע שלו, היא בעצם כמו היכולת לדבר. לעץ אין את התכונות שיש לפרי, והפרי מלא בתכונות ייחודיות, ובכל זאת הוא מצליח להצמיח את הפרי – וזה דבר פלא. לפרי יכולים להיות טעם, מראה וריח שאף אחד מהם לא נמצא בעץ, ולכאורה לא מובן כיצד יכול להיות שהעץ שאין לו את כל התכונות הללו, מצליח להצמיח פרי כזה. באופן עקרוני העץ היה יכול להמשיך לצמוח ולהמשיך להוציא מעצמו עוד ועוד 'עץ' – כלומר רק להמשיך ולהיעשות עץ יותר ויותר גדול. אלא שחוך מזה הוא מצליח פתאום גם ליצור מתוכו משהו שהוא לא דומה לו – את הפרי. הפרי לא דומה לעץ לא במראה, לא בריח, לא בטעם, הוא דבר שלם שעומד בפני עצמו, ובכל זאת העץ מצליח ליצור אותו. זהו בעצם העניין של 'העץ המדבר', מכיוון שעץ פרי הוא עץ שיכול לעשות וליצור דברים שהם אינם חלק מתהליך הצמיחה שלו. סתם עץ רגיל יכול להמשיך ולגדול, יכול ללכת באותה הדרך שהוא הלך עד עכשיו, אבל עץ פרי הוא עץ שיכול ליצור דברים חדשים עם כל מיני תכונות שבכלל לא דומות ולא מזכירות אותו-עצמו.

כמובן שגם הדיבור האנושי עובד בצורה דומה: הגוף של האדם הוא גוף, והוא בבחינת חי; אבל זה שהגוף הזה מצליח גם להוציא מעצמו דיבור, זה שהוא מצליח לדבר – זה פלא גדול. מבחינת הגוף אנחנו פחות או יותר בערך כמו קופים, אבל קופים הם כידוע חיה שאיננה מדברת,

ולעתיד לבוא שיתעלו כל בשר, יהיה עילוי בכל העולמות מצד הארת מקורא דכולא, ויומשך בחינת תענוג אפילו בעצי היער, "וכל עצי השדה ירננו כי בא לשפוט" וגו'.

העשייה יתחילו לומר שירה גם כן, וגם שעצי הסרק יוציאו פירות.

כפי שכבר הזכרתי לפני כן, הקשר בין המלאכים לעצים הוא שהמלאכים נחשבים לעצים של העולמות האחרים, הם כביכול מעין הצמחים שיש בעולם מסוים. המלאכים הם בעצם כמו עצים או כמו חיות, כלומר הם מה שנמצא בתוך עולמות אחרים; הם חלק מ'עולם ומלואו' שיש בעולמות אחרים. הנקודה היא שכמו בעולם הגשמי צומחים חיות ועצים, ככה גם עולמות רוחניים גבוהים יותר מצמיחים מלאכים ואופנים. המלאכים הללו הם לא העולם עצמו, אלא הם היצורים שבו.

חלק מהעניין של המאמר הזה, כמו שגם מופיע במקומות נוספים, הוא שהמלאכים הם לא מקבילים לבני אדם. המלאכים יכולים להיות מאוד אינטליגנטים, אבל הם לא מקבילים לבני אדם. מדוע? מפני שבני אדם הם יצורים שיש להם תבונה משלהם, ואילו המלאכים הם במובן מסוים כמו רובוטים, הם יצורים שאין להם יכולת הכרעה. כמו שמחשב טוב יכול להיות מאוד אינטליגנט, ומצדדים מסוימים הוא יכול להיות גם יותר חכם מאדם – לזכור יותר טוב ממנו ולחשב חישובים יותר מסובכים יותר מהר ממנו, וזהי אכן מעלתו – הרי שבסופו של דבר הוא איננו בן אדם, ולכן יש צדדים אחרים בהם בני האדם עדיפים על המחשב.

להרגיז אותם. מה שאני רוצה להגיד זה שכמו שהציפור הזו לא גרמה לשיחת טלפון אמיתית על ידי זה שהיא עשתה הצלילים הללו, כך גם כשהיא אומרת איזושהי מילה היא בעצם לא בונה מערכת של סמלים, אלא היא רק מחקה הברות. באותו אופן, אפשר ללמד כלב להושיט יד, ושאם יגידו לו 'תן יד' אז הוא ייתן את ידו – אבל הוא בעצם לא יודע מה זה 'תן' ומה זה 'יד' – אין לו את היכולת הזו, שישנה אצל בני האדם.

אם כן, הפרי של העץ הוא האופן של העץ לדבר, מכיוון שהפרי איננו נובע מצד גופו של העץ אלא זהו דבר שיוצא מחלק אחר של העץ. העץ מצליח להוציא משהו שהוא למעלה מהדרגה שלו כקרח, הוא מצליח להוציא דבר שיש לו מראה יפה, ריח וטעם – שאלו דברים שאין אותם בעץ, ובמובן הזה העץ מדבר.

ולעתיד לבוא שיתעלו כל בשר, יהיה עילוי בכל העולמות מצד הארת מקורא דכולא, מצד ההארה הגדולה, ויומשך בחינת תענוג אפילו בעצי היער, כלומר לעתיד לבוא אפילו עצי היער יבינו את העניין הזה. וזהו "וכל עצי השדה ירננו כי בא לשפוט הארץ" וגו'. הפירוש כאן של הפסוק הוא שאמנם עכשיו רק עצי הפרי הם מרננים ועצי היער לא, אבל לעתיד לבוא גם עצי הסרק, גם העצים שמוגדרים כעת כ'עצי היער' – יגידו שירה. הדבר הזה יכול להיות נכון בין על המלאכים ובין על העצים, כלומר גם שהמלאכים של עולם

אותו הדבר נכון גם לגבי המלאכים: יש מלאך שהוא מגיע ממחנה גבריאל או ממחנה מיכאל, וזה מה שהוא עושה. הוא מלאך כזה וכזה, כמו שמחשב הוא מסוג מסוים אחד עם תוכנה אחת ולא מסוג אחר. גם מצד ההשגה שלהם הם בדרגה נמוכה, ואין להם אפשרות להשיג את ההשגות הגבוהות הללו. מה שבעיקר יש למלאכים זה את זה שהם משתוקקים להתקרב לקב"ה. אז אמנם המלאכים של עולם הבריאה הם יותר תבוניים ולכן הם יותר מבינים, אבל לעתיד לבוא – "אז ירננו עצי יער" – כולם ירננו וישירו יחד לקב"ה.

זאת אומרת שמבחינה מסוימת המלאכים הם יצורים רוחניים, אבל צריך לראות אותם לא כיצורים כמונו. הם יכולים להתלבש בלבוש שנראה כמונו, אבל הם עדיין יצורים אחרים לגמרי. הם בסך הכל חלק מהסטרוקטורה, חלק מהתבנית של העולם, אבל אי אפשר ממש לצפות מהם שהם יעשו כאן איזשהו דבר – בדיוק כמו שאי אפשר לצפות מעץ שיעשה משהו, משום שמעבר לאגדות עצים לא עושים דבר. אפשר לשתול עצים, ועץ האורן שאני שותל יישאר עץ אורן, ואין לו אפשרות לקבל את ההחלטה להשתנות ולהפוך להיות עכשיו עץ תפוח – זה פשוט לא יעבוד לו.

גיליון שבועי עם ביאורי חסידות של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל

הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ זצ"ל, שנודע במהלך השנים בשל פירושו לתלמוד, היה גם מורה לחסידות. סגנונו הקולח, ישיר והפשוט, מבקש לבאר את תורת החסידות העמוקה באופן נהיר ורלוונטי מתמיד. במשך כשישים שנה מסר הרב שיעור שבועי בחסידות, "חוגי חן למשנת חב"ד", אשר עסק בספרי היסוד של תורת חב"ד.

בגיליונות השבועיים מובאים ביאורים על ספרי 'תורה אור' ו-'ליקוטי תורה', שהם קבצי מאמרי חסידות מעמיקים מאת ר' שניאור זלמן מליאדי - בעל התניא ומייסד חסידות חב"ד - על פי סדר פרשות השבוע. בשיחה חיה ובחן, מבאר הרב את מושגי היסוד והשקפתה של החסידות, ומכניס את פנימיותם של המאמרים אל תוך עולמם ונפשם של הלומדים. השיעורים והגיליונות מכוונים להאיר ולעורר את השומעים לחיות, התלהבות וכנות בעבודת ה'; לתפילה, התמסרות ודבקות בקב"ה.

נשמח לתרומה עבור
המשך הפצת הגיליונות!
תרומה מומלצת: 2 ₪

לקבלת גיליון
שבועי דיגיטלי

המעוניין לקבל את הגיליון בכל שבוע, מודפס או דיגיטלי, מוזמן ליצור קשר:

TalmideiHarav@gmail.com | 055-663-1275

מרכז שטיינזלץ
למד את עמי

תלמידי הרב שטיינזלץ
מחזיקים בדורו